

Historické zprávy o usazujícím se romském obyvatelstvu v českých zemích jsou v oblasti jihovýchodní Moravy s jistotou datované od poloviny 17. století a k posílení jejich postupného usazování došlo zejména v době osvícenství. Systematická evidence veškerého obyvatelstva, zaváděná spolu s osvícenskými reformami, dodnes umožňuje bádát o lokálních dějinách Romů i v obci Hrušky. Zde máme nejstarší zprávy z druhé poloviny 19. století, od roku 1869 souvisle, až do období druhé světové války.

Historicky nejstarší známá rodina byla rodina Kateřiny Kýrové, rozené Malíkové. O Kateřině a jejích dětech a dalších potomcích zaznamenal zprávu hrušecký kronikář Jiří Mráz, který popisuje pro období přelomu 19. a 20. století i způsob obživy, jaký v Hruškách vedli:

„Syn Martin i jeho hluchoněmý strýc Marek se zaměstnávali i kovářstvím a hlavně Marek výrobou řetězů k uvazování dobytka ku žlabům, pantů a čepů na vrata, kteréžto výrobky Martinova manželka Anna se svojí tchýní roznášely po okolí, buďto je prodávaly, nebo vyměňovaly za potraviny.“

Z poznámek kronikáře Mráze se dozvídáme i o obydlí hrušeckých Romů v té době:

„... bydlili na dolním konci vesnice u dnešní zastávky v hliněné boudě na způsob >zemljanky < postavené“.

V kronice zmíněná zastávka je vlaková stanice. Umístění obydlí u trati bylo pro kováře výhodné, protože bylo možno podél kolejí sbírat uhlí spadené z nákladních vlaků. Na místě původního polozemního bydlení si M. Kýr později (1910-1913) postavil zděný domek. Do tohoto domku se k rodině Kýrů přistěhoval příbuzný Josef Dycha. Martin Kýr i Josef Dycha museli po vypuknutí první světové války narukovat do rakousko-uherské armády. Josef Dycha se po 4 letech válčení šťastně vrátil. Martin Kýr byl v boji v roce 1916 raněn a zemřel, a jeho jméno je uvedeno na pomníku v obci, mezi všemi 62 muži z Hrušek, kteří v první světové válce padli.

Martin Kýr zemřel jako bezdětný. Jeho ovdovělá manželka Anna se v roce 1922 znovu provdala a odstěhovala do Strážnice. Josef Dycha pracoval jako nádeník u místních zemědělců, a založil si rodinu s Esterou Danihelou, s níž měl celkem 8 dětí a osvojil si také jejího prvního syna Damiána Daniela-Malíka. Oba manželé byli velmi pracovití a Josef Dycha si postupně postavil nový dům na jiném místě, a to Na Zahajce, při němž provozoval i malou kovárnu. Estera pracovala jako školnice v místní škole, kterou navštěvovaly všechny jejich děti.

Zpracováno podle:

Schuster, Michal 2020. „Jinak bychom tady nebyli.“ Příběh rodiny Dychovy u obce Hrušky. *Romano džaniben* 27(2): 7-53 – dostupné online zde:

<https://www.dzaniben.cz/dzaniben/cs/article/view/486/410>